

Aandachtspunten voor de staatscommissie Demografische ontwikkelingen 2050

Onze organisaties, [Stichting OverBevolking](#) en [Werkgroep Voetafdruk Nederland](#), hebben kennis genomen van de aandachtsgebieden van de staatscommissie Demografische ontwikkelingen 2050 en van de haar gegeven mogelijkheid om deze domeinen naar eigen inzicht te verbreden. Gelet op de gesignaleerde wenselijkheid van externe input maken wij graag gebruik van de geboden mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan het werk van de commissie.¹

Onze standpunten betreffen de in de [motie Dijkhoff c.s.](#) genoemde domeinen ruimtelijke ordening, infrastructuur, energievoorziening en sociale zekerheid.

Zij komen hieronder ter sprake als **ruimtegebrek** en **landverlies** (ruimtelijke ordening en infrastructuur), **energie en klimaat** (energievoorziening) en als **voedselzekerheid** en recht op een gezonde **leefomgeving** (beide te beschouwen als aspecten van maatschappelijke zekerheid). Eerst maken wij echter een onderscheid tussen **reactief** en **proactief** (initiërend) **bevolkingsbeleid** en gaan wij in op de **tijdhorizon** van de aan de staatscommissie gevraagde beleidsadviezen.

Reactief versus proactief beleid en de tijdhorizon

In de benaming van de staatscommissie is sprake van ‘demografische ontwikkelingen’. Deze term suggereert een *reactieve* opstelling: er vinden ontwikkelingen plaats die om beleid vragen. Als minimale tijdshorizon is het jaar 2050 genoemd.²

Voor toekomstbestendigheid en duurzaamheid is het echter nodig dat bevolkingsbeleid zich op de langere termijn oriënteert en een ruimer perspectief biedt dan enkele decennia. Ten aanzien van bevolkingspolitiek is een *proactieve* instelling geboden waarbij bevolkingskrimp een eerste doelstelling moet zijn. Hiervoor is een aantal argumenten te geven die wij hieronder laten volgen.

Gebrek aan ruimte

Als wij de leefomstandigheden van onze kinderen en kleinkinderen willen optimaliseren, dan zijn er gegronde redenen om de bestaande bevolkingsgroei om te zetten naar bevolkingskrimp. Ons land heeft een **chronisch ruimtegebrek** voor alle voorzieningen die

¹ Zie de [brief](#) van minister Van Gennip aan de Tweede Kamer met het onderwerp: *Verkenning bevolking 2050 - voortgang uitvoering motie Dijkhoff c.s. en motie Den Haan c.s.* van 6 juli 2022.

² In de motie Dijkhoff c.s. is geen einddatum gesteld voor bevolkingsprognoses, maar in de op de motie gevolgde [onderzoeksrapporten](#) van het CBS/NIDI staat het jaartal 2050 standaard in de titel.

hier een plek moeten krijgen; te denken valt aan woning- en wegenbouw, installaties ten behoeve van de energietransitie zoals windturbines en zonneparken, naast agrarische grond voor de voedselvoorziening en gebieden voor natuur(behoud) en recreatie. De afgelopen jaren is de bevolking jaarlijks gegroeid met een stad ter grootte van Leeuwarden of Maastricht, waardoor de ruimtelijke problemen steeds nijpender zijn geworden.

Landverlies

Het bestaande gebrek aan ruimte zal op termijn kunnen verergeren door **landverlies**. De impact hiervan valt nu nog niet precies te voorspellen, maar verdient serieuze aandacht. Als de zeespiegelstijging en het inklinken van veengebieden binnen de voorspelde marges ongunstig uitpakken, dreigen inundatie en verzilting. Dit gevaar heeft consequenties voor het bouw- en vestigingsbeleid. Het is zeer de vraag of we over dertig jaar nog voldoende energie hebben om ons land droog te houden en de kust te versterken. Landverlies betekent dat het bestaande gebrek aan ruimte alleen maar verergert en stelt alleen al daardoor grenzen aan het aantal inwoners dat Nederland kan accommoderen.

Energie en klimaat

Energiebehoefte en klimaatverandering zorgen in toenemende mate voor een veelheid aan problemen die minder groot zouden zijn wanneer zich minder mensen in Nederland zouden bevinden. Naast de totale voetafdruk van alle personen die hier wonen en werken, heeft ook de overheid als complexe organisatie een voetafdruk, die toeneemt bij een groeiende bevolking.³

Voedselzekerheid

Een volgend probleem is **voedselzekerheid**. Nederland wordt wel afgeschilderd als het op één na grootste voedsel-exporterende land ter wereld, maar die export is vrijwel geheel gebaseerd op import: van soja, maïs, kunstmest en fossiele energie. Voor 78% van onze eigen voedselconsumptie zijn wij afhankelijk van import.⁴ Recente mondiale ontwikkelingen als de Covid 19-crisis en de oorlog in de Oekraïne hebben de problemen van een al te grote importafhankelijkheid pijnlijk duidelijk gemaakt. Het is de vraag in hoeverre ons beperkte landbouwareaal in tijden van misoogsten als gevolg van klimaatverandering, blokkades of boycotacties voldoende voedselzekerheid kan bieden aan de huidige bevolking. Wij denken dat naast bevolkingskrimp ook behoud van het aanwezige landbouwareaal noodzakelijk is om op het gebied van voedselzekerheid de verhouding tussen vraag en aanbod beter in evenwicht te brengen.

Leefomgeving

Tenslotte gaat bevolkingsgroei in Nederland onvermijdelijk gepaard met verdere vervuiling van de **leefomgeving**, waardoor de volksgezondheid in het geding is. Meer mensen betekent meer verkeer, meer fijnstof, stikstofoxiden en ook meer CO₂. Het is ontegenzeggelijk zo dat de stikstof- en klimaatagenda meer ingrijpende maatregelen vereisen dan puur beperking

³ Rob Hengeveld, [Wildgroei](#).

⁴ [Nederland Fact Sheet - Global Footprint Network](#)

van de bevolkingsgroei, maar dit neemt niet weg dat genoemde problemen op het gebied van de volksgezondheid alleen maar moeilijker oplosbaar worden bij een groeiend aantal mensen. Ook de opgaven op het gebied van beperking van broeikasgassen worden alleen maar groter bij verdere bevolkingstoename. Als het gebruik van fossiele brandstoffen drastisch wordt gereduceerd, dan vermindert ook de hoeveelheid energie die voor instandhouding van de bevolking en haar maatschappij beschikbaar is.

Onze organisaties zouden het bovenstaande graag mondeling verder willen toelichten en onderbouwen. Wij hopen op een uitnodiging.

Namens [Stichting OverBevolking](#)

Peter Blok, voorzitter

Namens de [Werkgroep Voetafdruk Nederland](#)

Jan Juffermans, voorzitter

Secretariaat: bestuur@overpopulationawareness.org / info@overbevolking.nl